

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4
фор. на по године 2 фор.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 фор., на по год. 3 фор.За све остале земље годишње
10 фран. у злату, на по године
10 фран. у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштом
упутницом непосредно админи-
страцији „Гласа Црногораца“ на
Цетиње, а коме је наручије, г.
Петру Рамадановићу, к. д. аген-
ту у Котор. Дониеси се шаљу
уредништву. Рукописи се не вра-
ћају.За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет цео-
ра по 2 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 1 новчић.

ДВОРСНЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ.

— Г. Шчеглов, нови царско-
руски министар при Књажевском
Двору, стигао је прошле ведеље, и
у уторник био је примљен у овеча-
ној аудијенцији Његовим Краљев-
ским Высочанством Господаром. Из-
мијењени говори, при предаји и при-
мању акредитива, били су веома
топли и значајни. Г. А. Радовић,
дворски маршал, допратио је и дпра-
тио г. министра у дворским колима.
Пред Двором је чета стајаћег бата-
љона при доласку и одласку г. ми-
нистра одавала војене почасти, а во-
јена музика свирала руску народну
химну „Боже Царја храни.“ У вечер
је био у Двору велики објед у част
г. Шчеглова.

НОВА РАДОСТ У КВИРИНАЛУ.

Римски листови с одушевљењем поз-
дрављају новорођено Краљевско чедо и
докосе пуне стране подробиности о ра-
досном догађају. „Трибуна“ пише: „Нова
домаћа радост испуна италијански Кра-
љевски Двор, једна нова Књагиница, Кња-
гња Мавалда — тако ће се звати —
умножава дуги ред лијепих имена мудрих,
храбрих, светих жена, које красе Савај-
ску Династију. Жене Савајске Куће имале
су велики утицај на судбину Династије;
у мутне и мучне прилике представљале су
видост и утјеху, које ублажавашу ражеш-
тене и трајне борбе; у доба мира многе
су биле или мудре Владарке или смо-
трене савјетнице; у алим данима неке су
биле посвећене са њихове доброте и чи-
стоте — међу светима се спомиње једна
Мавалда или Матилда — а скоро назда
до најновијег доба представљале су неж-
ност, љепоту и достојанство, што је при-
вличало народне благослове на Краљевску
Кућу и дивљење иностраних Књажева.“

У граду су сва јавна здања у јутро
рано била искривена заставама, а у 9 сати
стао је звонити велики звон са капи-
толске куле, као у свим свечаним прили-
кама и са брада Марија испалена су била
20 топовских метака. И већ је сав Рим
анао за радосни догађај, и мало по мало
све су се улице китиле заставама итали-
јанским, памећу којих се лепршала и по-
дје која црногорска.

У вечер су била освјетљена сва јавна
здања као и све главније пјаче а girandó,
а на пјача квириналској било је народних
одушевљених овадија Савајској Кући. Сви
чиновници су тај дан имали ферије, и дан
је, у пркос кише, изгледао изванредно
свечан.

Римски синдик, издао је следећи ма-
нифест:

„Римљани!

„Узвишена Кућа, уз коју је народ
већав вјечном љубави и непомјерљивом
вјером, обрадована је осмјехом једног но-
вог жавота. Једна Савајска Принцеза ли-
дјела је данас свјетлост овога неба Рим-
ског, с ког тако силни благослови жеља
и нада слазе на славу Династију, која
одлишава судбину Италије.

„Римљани!

„Иа вашег искреног срца, отвореног
оваком племенитом осјећају, нека се вине
оданост пуна љубави нашој милостивој
Краљци и новорођеној Принцези, са гору-
ћом жељом, да радости све нежније и

веће испуњавају срећом фамилију нашега
Краља

„Из Кампидаља, 19 новембра 1902.

Синдик: — Колона.“

Такођер су сви већи градови по Ита-
лији показали исту љубав и оданост Кра-
љевској Кући.

Пети дан послје рођења, по закону,
био је састављен у Квириналу акт рођења,
који гласи:

„Године илјаду девет сто друге, дана
двајестрећег мјесеца новембра, на једана-
јест ура, у Риму, у једној дворани на пр-
вом спрату Краљевског Двора Квиринал-
ског.

„Предамном Јосифом Саракон, вите-
вом највећег реда Свете Анунцијате, као
пресједником Сената Краљевине, званич-
ником Краљевске Куће уз Њ. Е. Јована
Ђолитија, великокнезика реда СС. Маури-
ција и Лазара, заступника у парламенту,
као министра унутрашњости, крунског би-
љешника.

„Приступило је лично Његово Вели-
чанство Виктор Емануил III Фердинандо
Марија Ђенаро Савајски, Краљ Италије,
од година 33. настањен у Риму, који ми је
најавио, да је на уру и четрдесет и пет ми-
нута, дана деветнајестог текућег мјесеца
у оном Краљевском Двору рођено Њеним
Величанством Јеленом Николајевном рође-
ном Петровић-Његош од Књажева Црно
Горе, Краљицом Италије, Његовом су-
пругом, с Њим живићом, једно дијете жен-
ског спола, које ми Његово Величанство
Краљ преставља, и ком даје имена Ма-
фалда, Марија, Јелисавета, Анна, Романа.

„Овоме акту присуствовали су као
свједоци одређени Њ. В. Краљем Њ. Е.
Јосиф Ђанкерни, витез највишег реда Св.
Анунцијате, пресједник заступничке куће,
од осамдесетиједне године, за овај акт
настањен у Риму, и Њ. Е. адвоката Јосифа
Занарделла, витеза највишег реда Св. Анун-
цијате, пресједника министарског савјета,
заступника у парламенту, од година седам-
десет и шест, настањена у Риму.

„О свему вишереченом чинио сам да
команд. адв. Федерико Поци, управитељ
тајништва Сенатског, канцелар за грађан-
ске акте Краљевске Куће састави овај
акт написан у два изворника, који се имају
сачувати, један у Сенатском Архиву, други
у овјем архиву Краљовине; и пошто се
прочитао учесницима, они су га самном
потписали у оба изворника.“

Поводом овог новог радосног догађаја
изашло је Краљевско помиловање, које се
простира на многобројне и разноврсне пре-
ступе и казни.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 15 новембра.

У аустријском рајхерату између
Чеха и Њемаца раздор све више
отимље. Дошло се и до песница.
Један њемачки заступник викнуо је:
„Када Њемци говоре, Чеси морају
ћутати!“ И у овоме увјиду најбоље
је изражен сав смисао чешко-ње-
мачке борбе у Аустрији. Петроград-
ске „Новости“ веле: „Карактери-
стично је, да пресједник рајхерата
наје позвао на ред ове, који су били
Чехе, него оног чешког заступника,
који је највише пострадао од њемач-
ких песница. На овом одвратном
фону цртају се равне слике: болест
Царева, антидинасточки покрет у
Угарској, конфликт с цариградским
свештеницима Патријархом због право-
славне цркве у Босни и Херцего-

вини, министарска крива Керберова
кабинета и т. д. Министарство Кер-
берово још Цар подржава, али је
под њим земља подкопана и може
панути од часа до часа. У свом
пројекту о чешко-њемачком измире-
њу Кербер је стао на страну Ње-
маца тако одлучно, да су Чеси мо-
рали латити се парламентарне об-
струкције. Ова је борба тешка, али
је Чесима корисна. Она их је нау-
чила, да бране своја права, и до-
вела је чешки народ до самосвије-
сти о својој независности и особе-
ности. Будућност Хабзбуршке мо-
нархије није никоме позната. Док је
жив Франц Јосиф, status quo ће бити
сачуван, али послје њега Хабзбур-
шка монархија може бити подвр-
гнута равним случајностима. Публи-
цисти у Њемачкој, а и по другим
државама јевропским, већ су одавна
уочили, тако звано, „аустријско пи-
тање.“ то јест питање о могућности
распада Аустро-Угарске на саставне
дјелове. Само по себи се разумије,
да су они равниј предувидели слу-
чај, којим се мора користовати Ње-
мачка, да рашири своје границе. При
Фридриху II Пруском Прусија је
раширила своје границе одузимањем
Слепке од Аустрије. Сада улогу
Слепке може одиграти Чешка. Те-
жње Партеманана управљене су на
сједињење Чешке с Њемачком. Они
сматрају чешку краљевину *интерме-
ном* и по томе да снада у састав
велике њемачке отаџбине. Постојање
пангерманске пропаганде у Аустрији
одавна је јасно објелодањено, али, из
веома разумљивих узрока, садашња
аустријска влада не лаћа се против ње
никаких мјера. Ипак је наследник
престола ерцхерцог Франц Ферди-
нанд дао равумјети, да ће се он
лично борити против тог сепара-
тивизма. Као што је познато, он је
узео стварно учашће у одбору ка-
толичке цркве против анти-папског
покрета (los von Rom), потакнутог
Њемцима, али који није имао успје-
ха. Више је него вјеројатно, када он
постане Царем, да ће та борба до-
бити веће размјере, и с тога ће он
морати повати под заставом Хаб-
збурга сву католичку словенску Ау-
стрију. Али осим католичких Слове-
на у Аустрији има још милиона пра-
вославних. Какав је њихов положај
најбоље показују насиља, којима је
изложена самоуправа православне
српске цркве у јужној Угарској, и
последња жалба, коју су православни
Босанци подијели васељенском
Патријарху у Цариграду. Ову је
жалбу предало у руке Патријарху
нарочито изасланство православног
босанског свештенства. Православни
Срби из Босне и Херцеговине при-
бјегли су овој крајој мјери послје
узалудних покушаја да нађу право-
суђа код Цара против притиска вла-
де барона Кјалаја. У овом неједнаком
држању аустријске владе према рав-
нонародним елементима монархије ле-
жи извор опасности за будућност.
Да би Аустрија могла с успјехом
издржати борбу за свој опстанак,
она је дужна једнако поступати пре-
ма свима својим народностима и ре-
лигијама. У противном случају уз
њемачки сепаративизам могу се разви-
ти и друге нежељене тежње. С тога
гледишта не треба гледати на са-
дашње појаве политичког аустриј-
ског жавота као на неваљале вје-

које нема особитог значаја; напротив,
у интересу како Аустрије тако и
Угарске, треба жељети, да данашња
система њемачког тлачења Словена
у Аустрији и мађарског у Угарској
буде брзо намијењена другом, спра-
ведљивијом. Ако министарство Кер-
берово даде оставку, не би још сли-
једило, да се у Аустро-Угарској из-
мијенила система владавине. До тога
је још далеко. Али би бар било сви-
ма јасно, да упорно држати се заблуд-
да значи приуговлавати Аустро-
угарској сумњиву будућност, а у
садашњости подржавати остање кро-
ничне кризе.“

Цар Вилхелм се повратио са ово-
га пута у Инглеску, о ком се то-
лико расправљало у јевропској штам-
пи. Њемачки листови су задовољни
са овим путовањем, а инглески и
ако су пријатељским тоном испра-
тили царског госта него ли су га
дочекали, ипак треба причекати, како
ће говорити унаријед о инглеско-
њемачким односима, и колико ће по-
тријат то повољније расположење.
Међутим се приправља један други
политички догађај. „Дељи Експрес“
јавља, да је руски поморски аташе у
Лондону саопштио инглеској влади,
да ће једна руска флота, коју са-
стављају адмиралски брод „Ретви-
зам“ и крстарице: „Побједа“, „Па-
лада“, „Боарин“, „Диана“, и „Бога-
тир“ доћи у Солсват или Портланд.
Трајање ове посјете продужиће се
до 8 децембра. „Дељи Експрес“ на-
сли да је ова посјета руске ескадре
одмах послје одласка Цара Вил-
хелма високо политички догађај и
доказ да су инглеско руски односи
исто тако пријатељски као њемачко-
инглески.

Римска „Трибуна“ надовлава,
да ће ова иста руска ескадра доћи
у Средоземно море, те да ће доче-
кати Цара и Њивитавски, што се у
Инглеској сматра врло повољним
догађајем. Римски министеријални
лист овако наставља: „Инглеско
јавно мињење није могло да не смат-
тра објављену посјету јакне руске
ескадре, као тумачење најаве Балф-
урове на банкету лорд мајора, да је
инглеска политика надахнута намје-
ром, да удржи пријатељске односе
са свима силама, у корист мира.
Историја јевропских преврата свје-
дочи, да су посјете многих Влади-
лаца или њихових преставника биле
последњи напор срдчаности, која је
предосјећала блиски прекид. Али су
данас опште прилике међународне
политике такве, да слична шпотева
нема мјеста. Највјеројатнија је ипо-
теза ова: свака се држава све више
управља у међународној политици
убјеђењем, да се већ немају чувати
усамљени интереси, и да они једне
државе не могу постојати потпуно
развијој већ поштовањем оних друге
државе. Нијесмо ли видјели, да се у
Инглеској расправља у најовијшњи-
јој штампи о потреби потпуног спо-
раума ингло-руског? Зар се јавно
мињење инглеско није већ измирило
са руском преврлашћу у Манџурији,
док изгледа да се Русија већ изми-
рила са свим могућим последицама
англо-јапонског споразума односно
Кореје? Било би погрешно, одишта,
изводити из посјете руске ескадре у
Инглеској, да су укључени сви уз-
роци исподозачне кризе. Ипак, не-

и Русије Али она одиста јасно показује, да су обје владе надихнуте најбољим расположењем, да у споразуму нију заштиту својих интереса. На сваки начин она показује оне мирне тежње, које карактеришу наше доба, есенцијално меркантилно. Оне је увјерење, да Италија постојано ради да ослаби те тежње. И ово тумачи како се у Лондону доводе у везу посјете руског бродовла у инглеским лукама са посјетом руског Цира у Риму. Како њезин географски положај, тако њезин политички положај, чине Италију особито подесном у служби утврђивања мира; и признавање ове истине, што нам из Лондона долази, мора нам годити“.

Многе стране новине пронијеле су глас о некаквом сукобу између Књажевске Владе и Пресвијетлога Барскога Арципискупа, Српскога Примаса. Још се у аустро-угарским, па чак и у француским и талијанским новинама, тврди, да је, услед тог тобожњег сукоба, Књажевока Влада тражила да се г. Арципискуп Милиновић макне са арципискупе столице, да га замијени црковним великодостојником талијанске крви и да се шта више павилно мисли о укинућу старословенске литургије у барској дијепаци.

Све ове вијести, које из добро познатијех мутнијех извора долазе, ми морамо означити као прости тенденциозне измишљотине.

Имеђу г. Барског Арципискупа и Књажевске Владе постоје најбољи односи који су се још јаче усталили након успјеха наше мисије код Св. Столице у послу Св. Јеронимског Завода. Што се пак тиче старословенске службе Божије, она постоји и постојаће, ако Бог да, вагда, уз пркос непријатељима славенства и наше државе.

Конкордат са Св. Столицом, тај свијетли религиовно-политички акт нашега Унишпенога Владоца, тврди је не икада, на задовољство наше и Св. Столице, а сада још више наком најновијег нашега споразума са Ватиканом.

Ми, дакле, праву и честиту славенску штампу стављамо у опрез против овијех и оваквијех вијести, којима је очита и једина циљ да помуте добре наше одношаје са Св. Столицом који су многим три у оку, нама пак јака подупа у вршењу народног посланства црногорске државе.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Један предлог намијењен овему српском учитељству.) Крагујелачка „Просвјета“ доноси, под мотом

Удар ваје искру у каму,
Без вага би у кам очајала.

Сљедећи образложени предлог:

Ко добро схвати и разумије ове ријечи нашега великога и прослављенога

пјесника наћи ће у њима једну веома значајну поуку, коју је родољубиви пјесник наш дао својем милу племену, поуку која је равна јеванђељској поуци „купите и отворите вам се.“

Да је у нас било удара, несумњиво је да би било и много искра, па и бук тине, које би народу српском осветљавале путеве среће и напретка; да је било довољно иницијативе, да је било довољно иницијатора-покретача, биле би задовољне и подмирене многе и многе наше националне потребе. Многе и многе наше велике националне потребе стоје неподмирене само зато, што нема удара, што нема иницијативе и покретача за остварење тих потреба.

На ове мисли наводи нас осјећање једне неподмирене потребе, коју и многи из нашега учитељског кола стално осјећају, и коју је један друг из Подвардарја баш недавно нагласио у искреном увјерењу: „Српство неће, ниш може, остварити своје идеале без уједињења духовна рада свих српских учитеља из свих крајева српства.“ То је донста једна велика и истинска потреба наша, али до сада још ништа није учињено да се та наша тако велика и значајна потреба и оствари. Да је било покретача, донста би ова потреба давно и давно била задовољена, јер нема готово никаквих великих препрека, које би отежавале и онемогућавале ово остварење, и докле год не буде некога покретача за ово остварење, дотле ће и та наша потреба као истра у кам очајати.

Који је тај из нашега српског учитељског кола, који није увјерен да нам је рад на остварењу духовнога јединства међу прве просвјетелне српскога народног подмлатка једна превелика и неопходна потреба? Ми не вјерујемо да има икога у нашем колу, који у то не би сам био увјерен, и кога би требало увјеравати у томе.

Па шта и како да се чини за остварење ове потребе, коју сви осјећамо, и чему сви тежимо?

Мјесто одговора испишујемо увјерење другог једнога брата из нашега кола у Далмацији, које је исказао кад је оно недавно била наглашена потреба да имамо један лист, који би био орган свих словенских учитеља. То увјерење гласи: „Нема договора без разговора, али усменог разговора, који је много бржи и плоднији од новинарскога протезања и натезања. Да се у томе смислу не знам колико напине не би се имало толико успјеха, колики би постигли на заједничком састанку, гдје би се опојени једном мишљу, загријани једном љубављу приступили сложено једном раду, који ће нам бити на дику и корист.“

И ми се у свему слажемо са предњим увјерењем, па увјерени тврдо у потребу духовнога јединства међу учитељима српско народне школе, увјерени и у могућност остварења те наше важне националне потребе, јер за то не постоје такве тешкоће, које се не би дале савладати и отклонити, увјерени највад да има и довољно добре воље и готовости код српскога учитељства да чини све што може за добро и срећу српскога народа — ми примемо на себе улогу покретача и павносимо пред учитеље народних школа широм цијелога српства

Предлог

Да се ми крају ове школске године звршије годишњег школског одмора сазове и одржи у Биограду први општи српски

ским пословима и т. д. У 44 ом члану закона од г. 1868 о народностима, што више, била су у гарантирана нека права и неки простор за немађарски језик. Али се узбрало видјело, као што је то ту скоро показао у сабору Линднер (седмоградски Сакс, бивши професор у колошварској универзитету на катедри угарског права), и Колар (то исто, да су заборављене и добре намјере Деакове, и обећања поменутих адреса, па и закон од г. 1868, који је остао мртвим словом, по признању самих мађарских посланика и самих министара.

Углушени сасвим немађарске језике, мађарски језик сваки даном све се више шири и у троједници, особито у Загребу и на Риједи, продирући к топлем обалама српско-хрватског и словеначког Јадрану.

Особито су ту пострадали Словаци и наши најближи савезници Угросури, у сјеверним и источним жупанијама угарским, гдје се мађарски тероризам размахује најсилније. Такви факти као затварање у турчанском Св. Мартину словачке Матице са конфискацијом њене библиотеке, архива, капитала, па ва тим затварање свих три словачких гимназија, услед оштјубе због умисленог панславизма или протудржавних тежња; као и прогањања по судовима и таминицама словачких публициста и научника, све тобож због протудржавне агитације; као насилно грабљење од словачких матера њихове сопствене дјепе са предавањем исте мађарским сељацима Алфелда, тобож ради побољшања судбине и васпитања ове дјепе, која су пована да буду јаничари мађаризма; као мађаризација свих угросуријских и конфесионалних школ

учитељски збор од учитеља и учитељница из свих српских земаља без разлике вјероисповиједи.

Извесећи овај предлог молимо сва уредништва српских школских и учитељских листова, а и уредништва свих српских дневних политичких листова, да овај предлог објаве у цијелим или у изводу, и да уа то објаве и своје мишљење о њему.

Молимо сва српска учитељска друштва, све српске учитељске колегије, како у Србији, тако и у свима осталим крајевима, а и свакога појединог учитеља и учитељицу да о својем предлогу размисле и објаве своје мишљење о њему, било преко нашега листа, било ма преко кога српског листа.

Ми ћемо пратити све одзиве на овај наш предлог, и, ако буде одзива каквومه се ми надамо, ако се покаже довољно добре воље и готовости од стране српскога учитељства да се овај наш предлог овако у начелу прихвати и одобри; онда ће се образовати одбор, коме ће бити стављено у дужност да се стара за све појединости, те да се прихваћена мисао и у дјело приведе.

Уа свој предлог шаљемо свој милој браћи и друговима широм свега српства наше српско, братско и другарско подравање.

Крагујевац — Србија

На Крстов-дан 1902 г.

Издавачи „Просвјете.“

(Рад часке „Школске Матице“) Да

би се могли појмити сви они огромни напори и материјалне жртве, које подноси врједни и свјесни чешки народ, у својој борби при одбијању германске навале, треба само прочитати резултат годишњег рада њихове „Школске Матице“, који је почетком ове школ године објављен. Из поменутог извјештаја види се да је Матица које помагала, које издржавала пет средњих школа, гимназија и реалки, преко четрдесет основних школа, и педесет и два склошница за сирочад. У гимназији је имала близу хиљаду ученика, за читавих двијеста више но лане; у основним школама у своја сто четири одјељења преко шест хиљада — и ту са напретком према ланској години — и у склошницама три хиљаде и пет стотина својих питомца. У опште у школама матичним учи се десет хиљада и пет стотина ученика. Особље тих школа састоји се из два директора, 11 професора, 49 учитеља — управитеља, 61 учитеља и учитељице, 60 дадиља, 48 надарница и напослетку 20 вјероучитеља. И кад се томо дола подизање и исправање школских зграда, набавка школских зграда, набавка школских учила, плаћање послуге, онда се може појмити, како су њени издаци огромни. Ове године је предвиђена сума у 739.000 круна, што једва да ће бити доста. И до цијеле те суме долази се, доброволним народним прилозима, сваке године. Заиста чешки народ показује диван примјер народне свјести и истинског патриотизма. Довољно је само погледати на оне огромне суме, које он сваке године жртвује добровољно за своје народне циљеве, и од којих је ово само један дио!

(Српске народне пјесме у јединственом јефтину издању.) Администрација „Српских Новости“ (Бударест, IX.

средњих и мноштва нижих; као уважање мађарског језика и у богослужење многих угро руских униотских цркава; као намећање Словацима и Угросурима дјечих завода ва мађаризацију њихове дјепе на рачун самих родитеља; као мађаризаторско дјеловање особитих друштва (Елека, Елека), која су себи јавно поставила задатак, да истребљују свима мјерама све немађарске народности, особито словачку и угросури; као потпуна демарализација саборских избора, често помоћу војне силе; као растројство свих економских односа земље, особито код горштациа словачких и угросуријских, који су принуђени спасавати се од исисавања физиколног и јеврејског у Сјеп. Америчким Државима, Канади, Аргентини и т. д. — Такви факти морали су поткопати у угарским народима вјеру у политички смисао владајућег мађаризма и у моралне основе државе, коју тај мађаризам ствара.

Околност, која ублажава кривицу Мађара, само је то, што су и Словени не мало допринијели том хиштрофизму те „политичке националности“: 1) својом појепаномшћу вјероисповиједном, обласном, племенском, особито осуетном општега језика, који би могао послужити дипломатским аа нову Угарску, као што је био црвено-словенски за стару Угарску; 2) Угрословени криви су због знатне демарализације својих виших слојева, из којих су налазили и излазе из опортунизма безбројни ренегати — мађарони, који са мађаронима њемачким и јеврејским састављају најфантасличкији и најшовинистичкији дио мађарске интелектуалне и бирократије.

Лопуау утега 12) разаслала је писма ове садржине:

„Поштовани господине и пријатељу! Одлучили смо да у недељним свескама издамо „Српске народне пјесме“ и то из Вукове, Петрановићеве, и др збирка, уређене по предмету цјевања у одјелите књиге. — Штапаћемо их на лијепој хартији, а уз десету свеску (можда и уз ранију) даваћемо лијепо корице бесплатно Цијену 1 свесци уларђујемо са 4 пот. у Аустро-Угарској и Босни и Херцеговини, 5 ц. дин. у Србији и иностранству. То је до сад најјефтиније издање српских народних пјесам, а ми смо сматрали за своју патриотску дужност, да по тако ниској цијени а у солидној изради дамо у руке нашем народу ненадмашне пјесме народног пјесника. Сад се обраћамо на Вас и на сваког народног пријатеља да нас у овом тешком патриотском подухују потпомогне, скупајући свако у свом кругу претплатнике. Свептијеници би могли највише учинити за растурање њихово у нашем народу. Учители пак ва њихово растурање међу Српчињима, којима је потребна лијепа и корисна лектира, а која, на овај начин кад улази народ, може највише допринјети учењу штедњи и ширењу просвјете. Све молимо да нам што прије саопште потребан (што тачнији) број примјерака, па ћемо им од пуне свеске почети исте да шаљемо. Обрачун седмодневан, с 30% рабата од растуриених примјерака Још Вас једном пошт. господине и пријатељу, учтиво молимо да нас у овом подухују потпомогнете и да нам, на случај да се Ви не мжете тог посла примити, препоручите погодна и повјерљива човјека (писмоношу и сл.).

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(Воће као народна храна.) Воће о дана у дан улази у све јачу употребу као народна храна, као храна најширих врста његових, а нарочито као дјечја храна.

Теориским и практичним огледима једнако се утврђује и доказује: да је једнострано хранење месом не само скупо, већ да слаби и растројава органе за варење. Она предрасуда старих љекара, који су у месо гледали извор за развитак мишића, дано је оборена. Идеали вегетаријанци јаче би се могли остварити, када би се навео природнији живот, а прије свега, када би лијепо, свијеже и потпуно зрело воће било присутуније и сиромашнији редовима грађанства.

А да ли воће може и у колико да послужи баш као народна храна?

Научари и љекари слажу се у основи о количини и каквој хране, неопходне човјечјем организму. Огледи чинени с војском утврдили су, да човјек здрав, који се много тјелесно не напреже, зарад одржања своје снаге потребује дневно 414 26 грама суве хране. Од тога треба да има 320 грама хране угљеничне, то је хране за стварање тјелоте, 75 грама азотне, 18 грама фосфата и нешто мало других соли.

Хемиском анализом утврђено је, да у воћу има доста угљеничних састојака, те на тај начин и оно може да послужи у неку руку за одржање тјелесне тјелоте и поред тога што има у себи доста воде. Грожђе на примјер има још и значајно физиолошко дјелство, повећава исхрану, ослјезава јетру, бубреге и друге органе. Шећер пак, који се у воћу наоди, не

С друге стране треба оцазити, да чисто-мађарске народне масе, у колико су се такве сачувале, не дијеле словенскофобство мађарске и мађаронске интелекције, напротив — и сад се налазе у старинским — пријатељским односима са сусједним словенским становницима словачки, угросуријским, српско-хрватским, румуњским итд. слободно опште с њима једним од словенских језика и често се из равних повода противе својим тобожњим благодјелцима из средње плементва и бирократије.

Иа свога се види, да се данашња система мађаризма, не имајући корјена у прошлој угарској држави, не може опарити и на осјећање мађарске масе, сљедеватељно је артифицијални продукт или недопирвања, или опортунизма без виших идеалних циљева. То је пјена своје врсте, изабити на површину народног живота случајним вијоронима, или циљсан, која покрива огор устојалу лушину. Требао би сјмо да изнад ње прође благотворна бур, или да се неколико појача противни покрет вода тога „Блатна“, па од реченога национално-народнога новог образовања не би ни трага остало у угарском животу, који би се тада стао подизати на својим вјеквјечним, квантно-федеративним (као у Швајцарској) начелима.

X.

Потпуни неуспјех покушаја помаћити све народе угарске преставање се сваком с потпуном очевидношћу, ко је воде повнат са узјамним односима свих ових народа, с њиховим међународним положајем

ЛИСТАК.

САВРШЕНИ МАЂАРИЗАМ У ПЕРСПЕКТИВИ УГРО-СЛОВЕНСКЕ ИСТОРИЈЕ И ЖИВОТА.

Од А. Будиловића

(Свршетак.)

IX.

Могло се надати да ова жалосна поука неће бити увалудња за Мађаре, и да ће се у будуће они вјерније држати народнофедеративног програма, завјештаног Св. Стефаном, мјесто да се заносе надама насилног претпања Угарске у regnum unius linguae uniusque motis, која је у памети најближег покољења изгледала толико imbecille et fragile, изражаванујући се ријечима св. Стефана. На жалост то се није оправдало. Послије неуспјешних за Аустро-Угарску ратова — италијанског г. 1859 и пруског г. 1866, Мађари користећи се њеном помоћи, успјеше мало по мало извојевати за себе у Угарској скоро исто народно-језички положај, који су заузвмали четрдесетих година, и постепено су утврдили не само хегемонију, него управо тероризам мађарског језика и мађарске „политичке националности.“

Истина у првим адресама угарског сабора 1860—61 и 1864—65, састављеним по савјетима мађарског државника најдалњих погледа Деака, о успостављању државних права мађарског језика још није било покушаја на истискивање свих немађарских језика из управе у црквеним и школ-

потребуje нарочито варење, јер непосредно прелази у крв.

На тај начин воће може у извесним приликама врло угодно да замијени хлеб. И још нешто. Код хљеба мора бити и воде или какве му драго друге течности, докле у самој воћи имамо већ чисту воду, од које се не може ни замислити здравија, ни чистија.

Ма шта све то вриједи, ако ми немамо воћа у толикој мјери, да оно може у даним приликама да замијени хлеб. До душе, воћарство код нас напредује, ама се и становништво с дана у дан упознава а и извоз расте те је неопходно не само живљати напредак у воћарству уопште, већ и разумније газдинство са њим, јер се често дешава да воће неке године и прероди, а људи не знају шта ће с њим и како да из њега изнуку највише користи.

Зв оба поменута случаја може нам углед послужити воћарство у Савезним Државама. Миллине је погледати њихове градове, основане у мјестима гдје цвјета индустрија, иза којих се одма простире прашума. Па ипак је воћа у толиким обиљу, да га се и посљедњи просјак може сит најести. А оно што се на тржишта извози, то је: зрело, сјекме и чисто. Флориде даје лимунове, поморанце и ананас; Калифорнија изводи милијуне јабука, крушаке, кајсија; сјежних, сушених и укуваних; грождје боје зелене извози се из околине пијагарског водопада, црвене из Делавара, плаве из Калифорније; банани из западне Индије, Јамајке, Кубе и Бахамских острва. И свеколико то воће стиже у добром стању и на најудаљеније тргове Јевропске.

За воћарство зна се код нас од биремана. У старим листинама и повељама нашим помињу се на више мјеста и воћњаци у градине које наши стари владаци и вмућни људи дароваху црквама и манастирима.

Па и данас су код нас воћњаци, нарочито по брдским крајевима, ажвнати велике просторе. То нарочито вриједи за шљиву, која је са свога укуса свуда јако цијевена. А ко је имао прилике да походи ма коју од помолонких наложба на пега Пољопривреднога Друштва, могао се лако увјерити: да воће у Србији по самој природи одлично успјева. Присвојне стране наших брдских предјела жива су зграда за воћарство. Јабуке наших Моравичана и Ариљада извозе се данас на јако преко Пеште и Беча на многа Јевропска тржишта, гдје се продају по доброј цијени која би се зар и повећала, да Америка преко Хамбурга не чини утакмицу својим воћем.

Кад би се код нас па и приближно, поклонила воћарству она пажња, коју оно по својој важности заслужује, ми би само за неколико година имали воћа у довољној количини не само за извоз, већ би се и оно, што претиче и иначе није за извоз могло корисно употребити као здрава храна народна.

Шта може усталаштво да учини и на овој пољу, најбољи нам примјер дају ужички мјештани, који су свој окружни град окружили читавом шумом каламљена воћа тако, да преко Забучја, које је и под Турцима било воћем окићено, продајите покрај дугих воћњих редова о обје стране друма.

Али колико је и колико пространих падина и големих упарожених испуста, које је сама природа воћу намијенила. Они још и данас леже напуштени, а нијесу ни за какву кориснију употребу. И ето, ту

не достане само усталаштво па да воћарство постаје код нас важна привредна грана, која се даје обилато искористити. Развитком воћарства не само што би смо у земљу унијели готов новац већ би и народ дошао до здраве и јевтине хране, а ниједан рад не даје тако обилата плода у правоме смислу те ријечи.

„Тожак“

(Воћарство у брдским и хладним предјелима) Од свих врста воћака јабука подноси најквалитивнију климу. Она и ту, само кад се сорте изберу које и у том поднебљу успјевати могу, даје добар принос и добро рађа и на положајима високим 7—800 метара. Разумије се, да приноси ни од јабука, ни од осталих воћака, нијесу поуздани у таквим поднебљима и на таквим положајима, сваке године има година, кад непогоде учестају, кад су оне тако промјенљиве и распоређене, да мравени или хладни мјетрови, обрију пупољке и воћне зачетке и сав род абришу. Ако би се хтјело више заштитити од утицаја непогода, које су у висинским предјелима неизбјегне, од мраза, вјетра, олује... мора се њихом гајењу поклонити најска пажња и око тога уложити доста труда.

На првом мјесту ваља обратити пажњу при набавци садница. Оне морају бити произведене у расаднику, који се налази под истим погодима поднебља и положаја, које владају и у мјесту гдје их пресађујемо и то је један од оних главнијих разлога зашто сваки ерва мора имати свој засебан расадник и зашта се томе и тежило Законом о Унапређењу Воћарства. За тим ваља нарочито пазити и на то, да те саднице имају добро развијено стабло и корјен. И ако је то погодба и за пресађивање и поуздано примање садница и на друшким положајима и на мјестима годнијим за гајење воћака, јер је то основница подизања воћњака, темељ за даље издање, овдје се, због недовољних баш прилика, мора на то три избору садница обраћати највећа пажња.

Шта више, ко би у таквим мјестима и у таквим положајима жедно да засади вићи простор, тај би у интересу бољег напредовања воћака, ако му је поље могуће, најбоље учинио да саднице сам производи. Ово се може постићи и без велике претходне спреме и без претходног особитог познавања тих послова и ако су они у воћарству мало не и најтежи и најскупљи, јер и највећем ризику подложни, ако се поступи по следећим упутствима:

Искусством се доказало, да она јабукова и крупкова дрвета, која се каламе тек на круни, најлакше поднесу опору и хладну климу и отворене положаје.

Ослањајући се на ово искуство, препоручује се за све хладније и брдовитије предјеле, гајење што снажнијих дивљака, као подлога, које по том накаламити у круни.

Но и у овоме погледу многи грјеше не знајући какве дивљаке за каламљење узимати ваља. У шумовитим предјелима наћи се може доста дивљака, самониклих, које тамо расту Њих појединци, у нас, ваде непосредно из шуме, преседе и окаламе. Но при овом цијелом послу не обраћа се пажња на то што су те дивљаке израсле на рђавом шумском земљишту и већ извесан број година на истоме провале, те ће лије, које уопште и даље спроводе храну круни и роду, већим дијелом отврднуле и у дрво претвориле тако, да пресађене и на дрво земљиште нијесу у стању да примају већу количину сока,

састава сада се набраја: Словена 430,000, Њемаца 227,000, Румуња 48,000, Италијанаца 14,000, а Мађара 127,000, т. ј. једва 15% оданле излази за Угарску 38% мађарског становништва. То се приближује и цифрама Чернига, који је по попису од г. 1851 набројио свега 4,866,000 Мађара на 36,398,000 становништва царевине (с Ломбардијом и Венецијом).

Али кад бише Мађари састављали у Угарској не трећину него половину становништва, т. ј. не 5 него 7 или 8 милиона душа, и тада би у данашње доба били врло мали народ, слабији од Пољака или Румуња, који се такође не могу заносити каквим асимилационим или уопште политичким задацима у средини многомилионских народних група савременог човјечанства. Ставио, да су Мађари многобројнији од Словена, Угроруса, Угрорума, Угрорумаца и т. д.; али ништа не смета угарским Словенима да се уједине на основу једнога општега језика, на прилику рускога и тада они у укупности претегнуће мађарску народност у обзиру статистичком. С друге стране Мађари се отргнути од племенског корјена, те се на могу ослањати у материјалном или моралном смислу на Финландију или уопште су чудске саплеменске, док сви остали угарски народи имају у сусједству рода, на прилику Румуни у Румуњској Срби у Србији, Босни, Црној Гори, Словани у Чеховији, Австрији, Угроруси у Галицији и уопште у Русији, Њемци у Њемачкој и т. д. Неки од ових народа могу се опирати и на велике свјетске језике, на прилику њемачки, руски, с којима наравно није дорастао ма-

уљед чега се и каламови на њима тешко примају и у доцнијим се годинама дрво слабо развија.

Да би се и ово набјегло и постигао жељени успјех, ваљало би производити дивљаке из сјемена. Посијати га у добру и плодну земљу. Да се добије добро развијен корјен и да се ужили, мора се млада дивљачица, у првим годинама, најмање двапут пресадити при том свакад жиле поткресати. Споредне гране, које избију на стаблу ваља остављати и само их мало потесијевати, те да стабло боље ојача.

Кад стабло достигне нужну висину од 120 см., споредне гране ваља сасјећи и приступити образовању круне, при чему око јачих главних грана ваља оставити, на сваку по три четири споредне. Ове посљедње ваља крајем априла или почетком маја, кад се кора рочне лако да одваја, окаламити под кору.

Да се калами, који су крти, нарочито на спојном мјесту, не би одвалили (од вјетра, од сједана пичијег и т. д.) ваља их пажљиво привезати врбовим прућем.

Сљедећег прољећа ваља нове изданке, да би се ојачали, скресати до трећег, четвртог окца па се може почети с пресађивањем.

Да би се правилан избор могао извршити, у сортама које за дотични предни најбоље одговарају, ваља се обратити најближем државном расаднику. Нарочито у каламљењу — као и у свима осталим радовима око воћака — може се тамо сваки научити.

„Тожак“

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ

Четак, 15 новембра.

(Из дјевојачког института Царице Марије). Ономадне поводом рођендана Њезиног Величанства Царице Матере Марије Феодоровне била је света литургија са благодарњем у капели дјевојачког института. Богослужењу су присуствовали Њ. Њ. В. Књаз Мирко и Књагиња Наталија, царско-руски мнистар г. Шчеглов са особљем царско-руског легације, и г. војвода Гавро Вукотић, наш министар иностраних дјела.

— Пишу нам из Подгорице:

Ондашњи курс италијанског језика, коме је наставник г. професор К. Николини, а кога италијанска влада издржава, напредује веома лијепо. Ученици који похађају тај курс има на броју око 80.

Ономадне је било дијелење награда ученицима који су се показали марљиви у учењу италијанског језика, у присуству управитеља зетске нахије г. Шпира Поповића и неколико вјешњих личности, те је том приликом г. управитељ изрекао неколико ријечи ученицима, завршивши са ускламом да живе два Узвишена сродничка Владарска Дома Петровића и Савојекп, на што се одаваше сви присутни са трократно, бурно: „Живио!“

У прољћу ове године почастно је био речени курс са својом посјетом италијански министар на Цетињу г. Болати, те се је веома задовољно са успјехом ученика. Ми можемо с наше стране честитати г. професору Николини-у.

Пишу нам из Зете:

Дана 4 овог мјесеца и године у зетском селу Вукотица, преселио се у вјечност Ва си д и је Поповић, свештеник Бјелопољски. Покојник је био један од

оних старих служитеља св. олтара, који је још у времену турскога господарства у Зети т. ј. у добу најтежих мука и патња почео вршити и скоро 20 година вршио свештеничку службу у друштву познатих и неустрашимих зетских свештеника, који пањеничком народом ветоком у ропству не даваху клонити вјером. Сва молитве, које је овај четрдесетогодишњи служитељ Богу за спас и ослобођење свога народа приносио, Господом су услишане, те и он проживје скоро 24 године у оној слободи, за коју су његови претшаственици, и он са друштвом, Њезим провиђењем тежили.

Уопште као човјек био је добар, као свештеник побожан, усрдан, ревностан и тачан у служби својој ове до саме смрти; у опхођењу љубаван и очински предуретљив; усљед чега је и уживао љубав и повјерење својих парохијана и уопште народа у коме је живио. Такве врлине које су украсиле ону праву доброту хришћанске душе допринијеле су, те се бијаше следро мноштво народа из његовог парохије све Зете, Љепкопоља и Ђешанске да посљедњу пошту укажу овоме урдном служитељу св. олтара.

Опјело су извршили зетски свештеници са Арсенијем Поповићем, парохом Дољанским из Куча, Стевом Њезевићем, парохом Врњанским и Луком Јовићем, парохом Додошким; а на ектенијама усопним одговарали су ученици мјесне школе са учитељем.

При продаји земних остатака у име свештеника и народа на гробу се са покојником дијављом ријечју опростио Крсто Поповић, парох подгорички; а послједје тога пред црквом Вукотицком погребен је овај четрдесетогодишњи служитељ св. олтара, којему и овом приликом кажемо: Мир пепелу његову. Бог да му душу опрости и насели у царство небесно — амин.

Е. П.

(Из Управе вароши Цетиња.) Прве и ове недеље било је странаца на Цетиње 19, и то: Из Аустрије 57; Италије 11; Србије 3; Русије 1; Турске 44; Њемачке 3.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Даљњи). Руси се осјећају у Мангорији са свим као код своје куће, јер се више не задовољавају са једном пристанишном вароши Порт-Артуром, него оснивају нову варош на кинеском земљишту. Име те нове вароши је Даљњи, која се диже на непосредној близини отвореног мора. Руска влада је дала направити план за нову варош; план је начинио један ђенијални руски мјерник, који је одмах приступио грађењу. Кад варош буде готова и кад сибирска жељезница створи живота и саобраћаја, онда ће влада просто наредити, да се цивилно становништво пресели из Порт-Артура у Даљњи, а Порт-Артур ће остати војничка варош. За сада постоји само скица вароши Даљњога. Градњом управља сам ђенијални мјерник, грађени савјетник Сахаров, а посљедје око пристаништа планирао је и изводи мјерник Тим. Сам план вароши је један од најљепших планова на свијету. Мјесто, на ком је варош, јесте широк, раван простор, на коме су прије тога лежала два кинеска мјеста. Куће кинеских оштина су ерушиле, само су оставили оне двије мале шумице, које су биле поред сводета. Од тога ће се начинити парк Варош ће се састојати из четири варошке четврти. Одмах близу при-

и уопште с процентом народне асимилације.

У физичком обзиру, по свједочанству и самих мађарских статистика, Мађари не припадају у број силних и брзо множећих се народа. Напротив, они се истичу између осталих угарских народа малобројношћу фамилијарном и слабом прирасту становништва. Тако ту скоро мађарски статистик Евген Варга у књизи „Dunkle Punkte oder Vertheidigung der magyarischen Rasse“, срачујући резултате народног пописа г. 890 и г. 1900 обратио је пажњу на то, што се процент порођаја поновио у Угарској у овом десетогодишњем од 44,2% на 1000 до 37,4, а гдје-гдје и до 24,2 на 1000. Г. 1890 било је 22 жупанија са јачим рађањем над умрањем 10% на 1000, међу којима 13 чисто мађарских жупанија. По попису пак г. 1900 таквих жупанијах нашла се тек 15, и међу њима свега 6 мађарских. У неким калвинским (дакле мађарским) општинама рађање не пресилазило 18,3% на 1000, дакле је још ниже него у Француској. У једној општини (Dees у жупанији Tolna) у току реченог десетогодишња родило се 388 а умрло 508 особа. У неким општинама се преклинуло и полажење школа, јер нема дјете школског узраста.

Ако ипак мађарски статистички тврде, да мађарско становништво релативно расте, и да је сала посљедје пописа г. 1900 оно достигло 50% свега становништва угарског, док 1860 тих година, по попису аустријских статистика, није прелазило 34%, то је самообмана, коју је лако разоблачити простим рачуном националних контингента аустро-угарске војске. Од 880,000 њега

најновијој брошури мађарског публицисте Лудвика Мочариа. И нехотице овдје долазе на ум ријечи блаж. Августина: „Remota justitia, quid vult regna nisi magna latrocinia,“ које су некад украшавале прве странице „Corpus juris hungarici...“

Разумије се да у таквим приликама, објавивши борбу на смрт свим немађарским одјосима Угарске, њезини државници не могу рачунати на патриотско самоодрицање већине саграђана. А пошто је сав мађарски народ и са мађаронима и сувише слаб за борбу са околним великим државама и народима, то при првом сукобу с њима ова ће се држава расцести, као што се то већ с њом случило — истина, из других социјалних уарока — послједје битке код Мохача.

Кардинал Колонић, за вријеме Цара Леополда I, говорио је, да ће он учинити „Угарску рочином, потом пројакцијом, и најпозлије католичанком“ (Faciám Hungarum scitum, postea mendicam, deinde catholicam). Перифразирајући ону историјску изреку, ми бисмо могли рећи, да данашњи Мађари и Мађарони хоће да учине Угарску ренегатком, потом мађарском и најпозлије — њемачком. Сва ова политика има смисла само у пратпостави, да се она води pour le toi de Prusse. Али како ова посљедња није још ни своју Пољску сварила, то је мађарска Угарска добила неки рок за претходни експериментал.

ставништа биће трговачки дио вароши. Ту ће бити дућани, писарице, велики трговачки павиљони, бера, једном ријечи ту ће бити усредсређен трговински живот. У тој четврти варошкој биће и жељезничка станица, која ће се са својим отвореним фронтом видати према пристаништу. Жељезница, која ће долазити са запада, пролазиће неко вријеме поред мора. На супротној страни од пристаништа биће тако звана јевропска четврт. Тамо ће становати пристанишни радници, трговачко помоћно особље, једном ријечи сиромашнији људи и породице, што живе од рада. Десно од овога биће четврт летњиковца, гдје ће живјети начеоници и имућнији људи. Међу те двије вароши доћи ће један парк, а други ће бити између четврти за становање и кинеске вароши, која се планира на супротној страни. Трговачку варош пресецаће велики пут, који иде од станице кроз варош према кинеској четврти. Око средине тога пута биће један округлао простор, који ће заграђивати десет палата јавних установа. Ту ће бити палата руско-кинеске банке, главна пошта, поворшиште, подлајска палата, ватрогасна палата, народна кућа, касина, судбени сто, гувернерска палата и велика школа. Осим тога биће и у свакој другој варошкој четврти по једна лијепа јавна зграда. Судећи по плану, Даљни ће бити једна од најљепших вароши на свијету.

(О породици Умберових) Зашто госпођа Умберова није ухваћена, прича „Фигаро“ ово: Ми смо одговорили законетку. Јавна је тајна, рекла је једна добро обавјештена личност, да између државног тужиоца и тајне полиције влада неко супарништво. Онога дана, кад је отворена каса, истражне судије Лејд и Лемерсије сматрале су за наметно, да ступе у споразум с једном приватном агентуром, да би се ушло у траг бјегунца. Али ни тајна полиција није остала скрштених руку. Она је открила више интересантних трагова, по све се увјек некако задовољавало. Иагледало је као да су бјегунци међу тајним агентима имали пријатеља, који су их заклањали. Госпођа Умберова није побјегла из Париза. Она се бјеше сакрила у једној кући у парку Монсо, а отпутвала је из Париза тек 8 јуна. Цијела породица се ускоро прикупила у Хандију и 10 јуна укрцала се у Барселону. Како су могли тих пет бјегунаца да побјегну испред носа полиције? Истражни судија Лемерсије био је тако худо среће, да тајну полицију тражи код агентуре, која је радила за госпођу Умберову и чији је главни задатак био да мотри на главне повјерице. Појмљиво је, да је породица непрестано била обавјештена о валорима тајне полиције и трагањима истражних судија. Тако је и било могућно члановима Умберове породице, да се под заштитом против полиције састане у Хандију. Први неколико дана позвати су повјерици госпође Умберове, да плате врло замашне трошкове агентуре, која је тобож радила за њих, а у ствари за породицу Умберове.

Телеграми Бечког „Нор. Бира“.

БИОГРАД, 8 новем. — Краљевским указом скупштина је одложена до 20/1. Тодоровић, министар унутрашњости, изјавио је, да ће нови кабинет бранити сва права слободе, гарантирана уставом, али ће употребити сву строгост против злоупотребе ове слободе. Влада се неће ослањати искључиво на једну странку, него ће настојати да окупи око себе све патриотске елементе.

БИОГРАД, 9 новем. — Конгрес Старосрбијанаца и Македонаца био је распуштен полицијом усљед нередице поводом избора председника.

СОФИЈА, 9 новем. — У сабрању Динев је изјавио да положај у Македонији не може бити побољшан него примјеном реформа. Бугарска не тежи да рашири територијалне границе, што докажује и послија румунског Краља.

ПЕТРОГРАД, 10 новембра. — Књаз Василчићев наименован је за команданта гарде на мјесто Великог Књазва Павла Александровића. Генерал Суботић наименован је за генерал гуверниера и заповједника војеног округа Амурског.

ЕСЕН, 10 новем. — Круп је умро од апоплексије.

БЕЧ, 12 новем. — „Н. С. Преса“ доноси интерви са Пашићем, који је изјавио да је овај час врло важан за Балкан. Он држи да је ва

Србију потребито најбољи унутрашњу борбу, да се све силе окупе за спољну политику.

ПЕТРОГРАД, 13 новем. — Велика Књагиња Ксенија родила је у Криму срећно сина.

СОФИЈА, 13 новем. — Ратни министар није примио оставку 24 официра Македонаца, јер није допуштена колективна оставка.

ПОРТСМУТ, 13 новем. — Чемберлен са супругом отпутовао је у јужну Африку.

РИМ, 14 новем. — Камара је отворена и одма замолила председника да поднесе Краљу честитања поводом рођења Принцесе Мафалде.

АТИНА, 14 новем. — Влада је саопштила пуковнику бугарском Јанкову, који је дошао из Трикала, гдје се склонио од Турака, да не може трпјети његово присуство на грчком земљишту. Јанков ће сјутра отпутовати.

КАЈИР, 14 новембра. — Трговински уговор француско-египатски потписан је за 21 годину на корист обје стране.

ПЕТРОГРАД, 15 новембра. — Генерал Грипелберг наименован је за заповједника војеног округа у Вилни.

БЕРЛИН, 15 новембра. — У рајхстагу поднесен је предлог извештине, да се усвојен бис предлог царинских тарифа, смањивши њеке царине на индустрију. Послије дуге расправе, да ли се може такав предлог поднијети, расправа је одложена за сјутра.

БУКАРЕШТ, 16 новем. — Парламенат је отворен престониим говором, у ком се спомиње двадесетпетогодишњица побједоносног рата, из ког је ускрела Краљевина Румунска, и топли дочек у Бугарској, који даје овој успомени особити значај, а такођер утврђује пријатељске односе између двије државе. Односи и са свим осталим државама најбољи су.

БЕРЛИН, 16 новем. — У рајхстагу је настављена јучерашња расправа у највећем нeredу са стране демократа и социјалиста; дебата ће се наставити сјутра.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

У *К. Ц. Државној Штампарији* изашао је на штампе:

Закон, Наредбе, Упутства и др. са Наставнијем Планом за основне школе у Књажевини Црној Гори од 1884 до 1902 године. Друго поправљено и попуњено издање. Издање К. Ц. Главног Надзорништва Основних Школа. — Цијена 2 круне.

Може се поручити и купити код *Прве К. Ц. Повлашћене Књижаре П. М. Калуђериновића* на Цетињу (Cettigné Monténégro).

Број 106.
Цетиње, 6 Септембра 1902.

УПРАВА
ДРЖАВНЕ ШТАМПАРИЈЕ.

О Б Ј А В А.

Видак М. Мијушковић, из Новије, отпутовао је има 7 година у иностранство. Отрагу четири године јављао се је својој фамилији из Бугарске, а по тада о себи није давао никаквог гласа. На молбу његове жене, умољав се сваки онај, који би што о њему знао, да достави

Књ. Мин. Инстр. Дјела.

О Б Ј А В А.

Перо Божићин Чејовић, из Куча, прије извјесног времена јавио се из Букурешта, али од тог времена више се није могло сазнати, гдје се налази, с тога се умољвају сви они, који би што знали о поменутом да доставе

Књ. министр. инстр. дјела.

Службене Објаве.

О Б Ј А В А

Усљед наредбе Књ. Цр. Окр. Суда Никшићког од 16/10 1902 г. ка броју 956 IV. 1898—98. Пошао сам на земљу Лазара Бољановића у Кочане и Лукове Штедишке

— и поввао г. попа Ђоку Мијушковића, као дужитеља и Лазара као дужника — но ипак и ако Лазар није дошао, то се његова имовина процијенила, и износи се на продају, а имовина се састоји у два комада: 1 комад у Кочане међу коњавле рала 8¹/₂, процијенено је круна 800; граничи од сјевера главни коловоз, од истока ливада попа Рама Абрамовића; од југа ливада Рака Асовића, од запада земља Јона Голијашина

Лазар има право, од сјевера истока и југа и цио коњавал, а од запада полу коњавла.

2. Комад у Лукове Штедишке; рала 9²/₄ 1¹/₈ 1¹/₁₆. Процијенена је круна 240.

Те се исто на продају износи, и позивају се сви они, који би жељели купити, да се пријаве потписом — икантирање биће у канцеларији капетанској у Милочанима у дане 2 децембра 1902 год., 2 јануара 1903 год., 2 фебруара 1903 год. — Од купаца тражи се кауције у готовом новцу или непокретним залогама 10%. На прва два рока неће се уступити испод процјене, тек на трећем, али ни тада испод 2¹/₂ процјене.

Број 851.

Милочани, 30 октобра 1902 год.

Кап. Мато Новаковић.

Р. 222 Бр. 326 2—2

О Б Ј А В А.

С којом се износи на јавну продају 12 рала земље са кућом старом Ђоке Томич на Вукићевића, налазећа се у Горње Поље код Видова потока (Никшић) за измир дуга попа Видака Поповића.

Речена земља налази се у два комада, 1 ви комад рала 10³/₄, граничи од истока земља Јанка Миркова и Станице Милутинове, од југа земља Милана Тукова, од запада главни пут, од сјевера пут и водопој.

П-ти комад рала 1¹/₄, граничи од истока, сјевера и запада пут, од југа земља Радована Вујадинова.

Речена имовина процијенена је 800 круна, зато се позивају сви они, који би жељели купити, да се пријаве код овог суда — Икантирање биће у Милочане у канцеларији 1 децембра 1902 године, 1 јануара и 1 фебруара 1903 године.

На прва два рока неће се уступити испод процјене него тек на трећем року, али ни тада испод 2¹/₂ процијенене вриједности.

Милочани, 30 окт. 1902 год.

Број 850.

Кап. Мато Новаковић.

Р. 168 Бр. 327 2—2

О Б Ј А В А.

Имање Миша Адића које је извешено на јавни ауканат у Глас Црногорца мојим дописом од 12/6 о. г. број 292. те је исто из два пута послаје понављато, поново је одређен рок продаје да се окине на 18/4 1903 год.

Ко жели купити, тад нека се пријави потписатом у Кулиће.

Број 577.

Црквице, 22/10 1902 год.

Кап. Никола Ш. Бајагић.

Р. 64 Бр. 328 1—1

О Б Ј А В А.

Земља Јована Добриловића која је извешена на јавни ауканат у Глас Црногорца мојим дописом од 12/6 1902 г. број 293 те је иста пошље из два пута понављата, поново је одређен рок продаје да се окине на 18/4 1903 год.

Ко жели купити, нека се тад пријави потписатом у Кулиће.

Број 576.

Црквице, 22/10 1902 год.

Кап. Никола Ш. Бајагић.

Р. 64 Бр. 329 1—1

О Б Ј А В А.

Земља Тривка Мићановића која је извешена на јавни ауканат у „Глас Црногорца“ мојим дописом од 22/7 о. г. број 294 те је иста из два пута пошље понављата, поново јој је одређен рок продаје да се окине на 18/4 1903 год. Ко жели купит нека се тад пријави потписатом у Кулићима.

Број 585.

Црквице, 20 октобра 1902 год.

Кап. Н. Ш. Бајагић.

Р. 66 Бр. 330 1—1

О Б Ј А В А.

Земља Миљана Огњеновића која је извешена на јавни ауканат у „Глас Црногорца“ мојим дописом од 12/9 о. г. број 525. исте је поново одређен рок продаје 24/11 1902 год. Ко жели купити нека се пријави потписатом у Никовићима.

Број 574.

Црквице, 20 октобра 1902 год.

Кап. Никола Ш. Бајагић.

Р. 56 Бр. 301 1—1

О Б Ј А В А.

Ријешеном Књ. Окр. Суда Број 429 — од 25 октобра 1902 г. Овијем се наноси на јавну продају 1¹/₂ рало ораће земље са свијем припадајућим воћем и редом воде, као и остали удioniци исте — Станке жене Марка Перова из Бара, за намир дуга.

Речено се налази у мјесто звано „Томба“ и граничи од једне стране: пут; од друге: поток; од треће: Јакуш Чобдреновић, а од четврте: Ђока Шестав, Крсто Николић и Анто Паланга — сви земљама. Ово је удијено круна 381.60. Лицитацја ће бити у канц. Окр. Суда и то прва: 2 децембра 1902, друга: 2 јануара, а трећа: 2 фебруара 1903 г. од 2—4 часа по подне; с тога се позивају сви, који имају над истијем какво стварно или дуговинско право, да, уз кауцију од 10% присуствују распродаји.

На прва два рока имаће се неће уступити испод процјене, већ на трећем, али никако испод 2¹/₂ процјене.

Бар, 2 новембра 1902.

Из канц. Окр. Суда

Р. 164 Бр. 322 1—2

О Б Ј А В А.

Износи се на јавну продају Драгише рала ораће земље — 1 косу ливаде и 1 лишњак горе ове исте земље и ливаде тако звани Под више Бероча са границама, од истока Станић од запада Ђорђије Николина и Миласва Лалића, од југа Ђорђије Николина, од сјевера Бојовић; ово се имаће продаје за новце које је дужан ванбрачној каси а процијенена је круна 360. Продаја ће се вршити на 30 новембра т. г. али се речена имовина неће уступити никоме испод процијенене вриједности но ће се продужити продаја до 30 децембра т. г. но ако ни тај дан не изада процијенену вриједност одложити се рок до 29 јануара 1903 год а тога дана уступити се ва 2¹/₂ од процијенене вриједности.

Позивљу се сви они који би жељели купити имовину речену као и они који имају праву прече купње да присуствују на роковима у предидуће поменута као и на коначну продају.

Број 462.

Луково, 31 новем. 1902.

Кап. Перко Ђукановић.

Р. 168 Бр. 223 1—2

Приватне Објаве.

О Б Ј А В А.

Овијем потписани даје на знање својим колегама, да је сиправан продати сопствому и добро уређену апотеку. Ко би је жељео купити, нека се обрати за подробности потписатом.

Подгорица, 24 окт. 1902 г.

Никола Сундечић

магистар фармације.

Р. 36 Бр. 79 4—6

ЗАХВАЛНОСТ.

Госп. Леополд Жорж Шрекер (Leopold Georg Schrecker) из Берлина упутио је преко Госп. Слава Рамадановића, Књ. Цр. Конзула у Скадру, нашем Министарству Инстраних Дјела 100 круна за уручење овој Управи, као поклон за сиротињу цетињску, са жељом, да се исте подијеле сиромасима на имен дан Његова Кр. Вишочанства Књаза Господара.

Подписата Управа са овим изјављује дародавцу најтоплију захвалност.

Број 2680

Цетиње, 7 новембра 1902.

Управа Општине Вароши Гетиња.

Р. 69 Бр. 85 1—1

О Б Ј А В А.

Продајем из слободне руке моју имовину, двије двокатне куће и сву земљу коју имам, ко жели купити, нека се пријави потписатоме.

Спуж, 14. Новембра 1902.

Симон Марков Вукотић.

Р. 29 Бр. 86 1—3

ПРОДАВАМ

у Никшићу 5 кућа с ралом башче — излазак имају у три главне улице. — Ко жели купити нека се пријави до 1. Јануара 1903.

Гашу Требињу.

Р. 25 Бр. 87 1—3